

KWETSBAAR IN MEERVOUD

OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD EN MIDDELENGEBRUIK EN -MISBRUIK

johan.deklerck@law.kuleuven.be

1. INLEIDING

2. JONGEREN ZIJN KWETSBAAR

3. OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

4. JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

5. BESLUIT

1. INLEIDING

- * druggebruik heeft veel betekenissen:
 - . *roes en genot*
 - . *vlucht, verdoezelen van pijnervaringen*
 - . *zelfdestructie: er niet (meer) willen zijn*

- * jongeren zijn hier kwetsbaar, de ene meer dan de andere, om psychologische en sociologische redenen

- * druggebruik is niet een puur individuele aangelegenheid

- * druggebruik gebeurt in een bredere maatschappelijke context
 - . *verschuivende normativiteit*
 - . *bekendheid en gewoon-heid van druggebruik*
 - . *van collectieve druk (consensus) naar individuele ver-antwoord-ing*

1. INLEIDING

2. JONGEREN ZIJN KWETSBAAR

3. OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

4. JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

5. BESLUIT

DE KWETSBARE ADOLESCENTIE (I)

- * *een existentieel ingrijpende periode, met metafysisch karakter:*
 - . diep existentieel ingrijpend, naar een totaal nieuw 'zijn':
 - . oefening in relaties en (gender-)identiteit, man zijn, vrouw zijn
 - . identiteitsverwerving en 'peers' -> deviante peers?
 - . volwassenen ondergeschikt aan leeftijdsgenoten -> deviante peergroepen?
 - . brugidentiteiten: poging tot (tijdelijke) identiteitsverwerving

- * *een moeilijk ontwikkelingsproces tussen auto- en heterodestructie:*
 - . een existentiële zoektocht: grenzen zoeken, grenzen verkennen
 - . autodestructie: druggebruik, anorexie, automutilatie, depressie, zelfmoord(pogingen), zelfhaat en gevoelens van inferioriteit
 - . heterodestructie: piek van delinquentie, geweld & agressie, pesten, conflicten, vandalisme,...

DE KWETSBARE ADOLESCENTIE (II)

* *Adolescentie en drugproblematiek*

- . *grenzen verkennen, experimenteren -> ook op het vlak van drugs*
- . *peergroup-gebeuren en deviante peers en groepsdruk*
- . *'normative belief' en het verlangen erbij te horen:*
 - . vaak erg verkeerde opvattingen ("alle grote jongens doen het")
 - . problematisch, voor jongeren die naar ouderen opkijken
- . *redelijk goed bij te sturen groep:*
 - . (meestal) relatieve schade
 - . voorbijgaand in veel gevallen
 - . risicovolle "grensgang"
 - . relationele nabijheid en ondersteuning en goede informatie helpen

1. INLEIDING

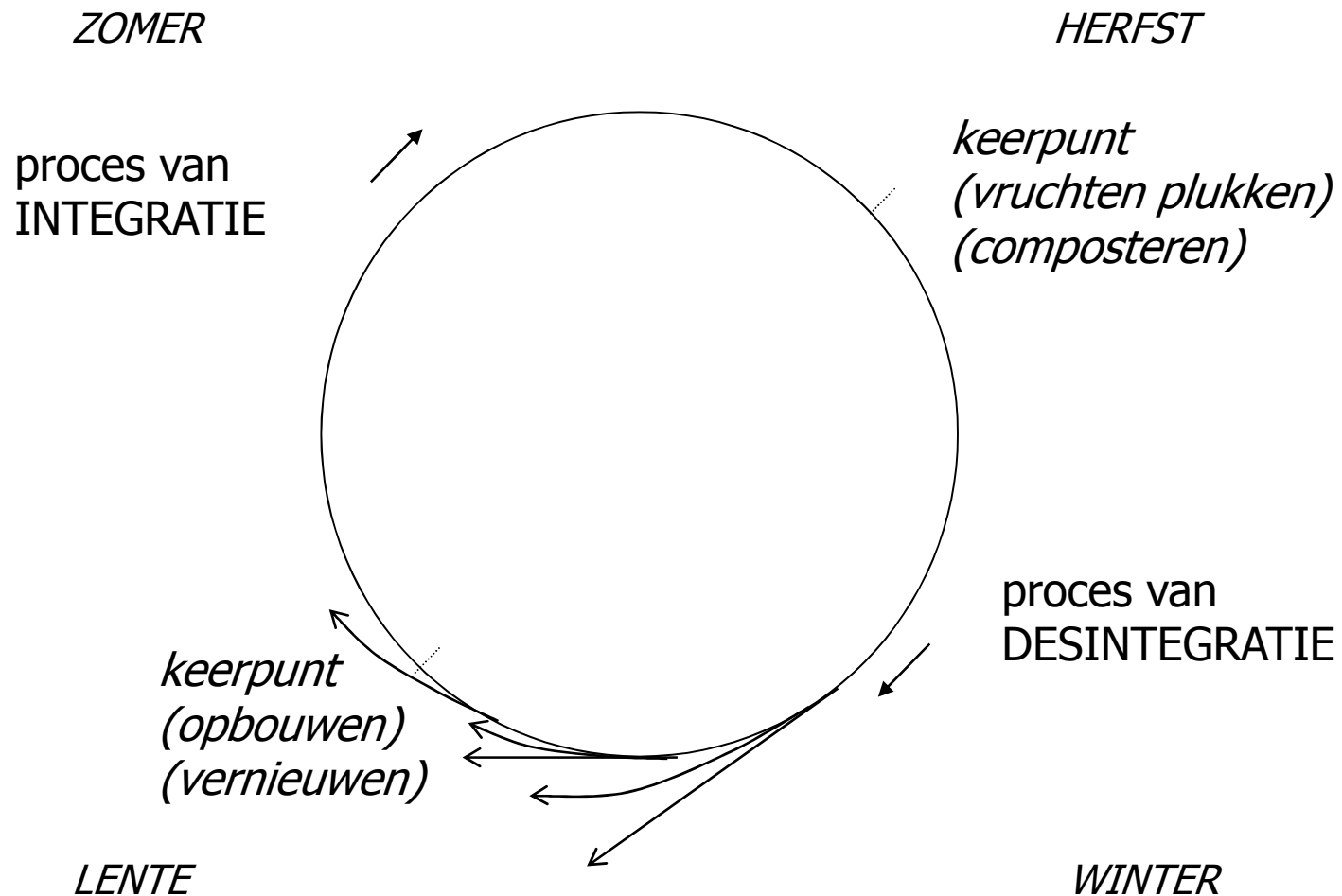
2. JONGEREN ZIJN KWETSBAAR

3. OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

4. JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

5. BESLUIT

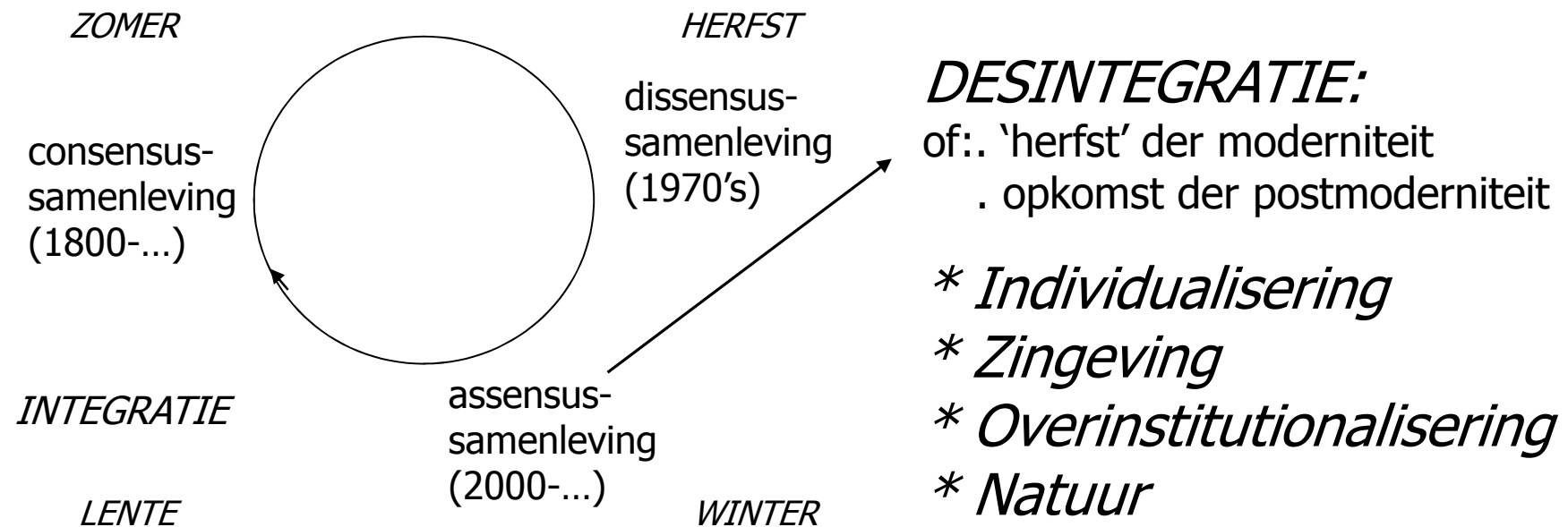
DE CYCLUS VAN INTEGRATIE-DESINTEGRATIE

EEN SAMENLEVING IN DESINTEGRATIE

Herfsttijd der moderniteit:

- * *150-200 jaar natiestaten: van 'lente' naar 'herfst', of:*
- * *Van een consensus-, naar dissensus-, naar assensusamenleving*

EEN SAMENLEVING IN DESINTEGRATIE

* PERSOONLIJK

- . *herfst-wintergevoel*
- . *gevoel van controleverlies*
- . *angst en onveiligheidsgevoelens*

* MAATSCHAPPELIJK

- . *afbrokkeling van de traditionele structuren*
- . *groeijende afstanden, toename aan conflicten*

* NOOD AAN HERBRONNING

- . *nood aan contextualisering: "de wereld?"*
- . *inhoudelijke verankering: "ikzelf, mijn existentie?"*

DRIE TIJDPERKEN IN 200 JAAR MODERNITEIT: consensus – dissensus – assensus

ZOMER

HERFST

CONSENSUS-
SAMENLEVING
1800 -

DISSENSUS-
SAMENLEVING
1970 -

proces van
INTEGRATIE

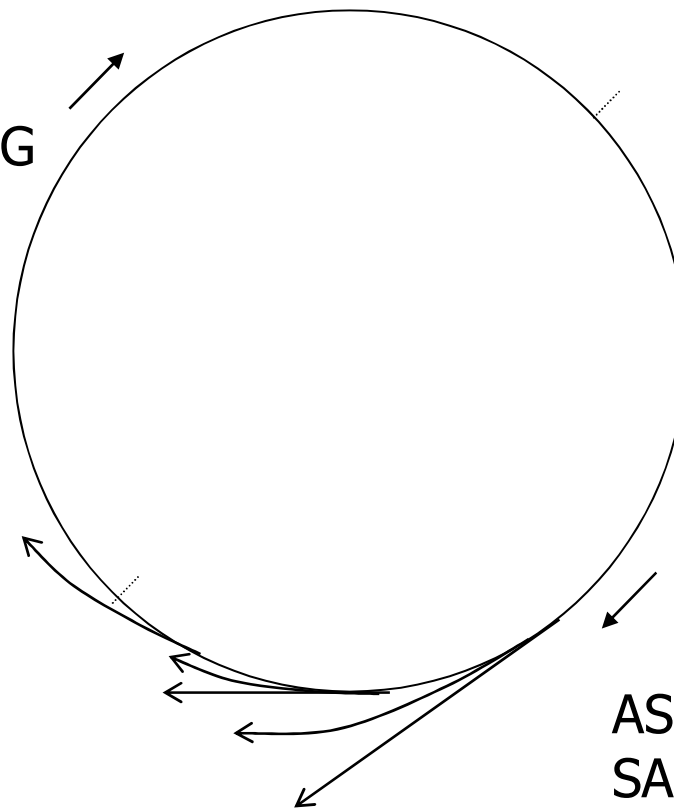
proces van
DESINTEGRATIE

LENTE

WINTER

ASSENSUS-
SAMENLEVING
2000 -

johan.deklerck@law.kuleuven.be

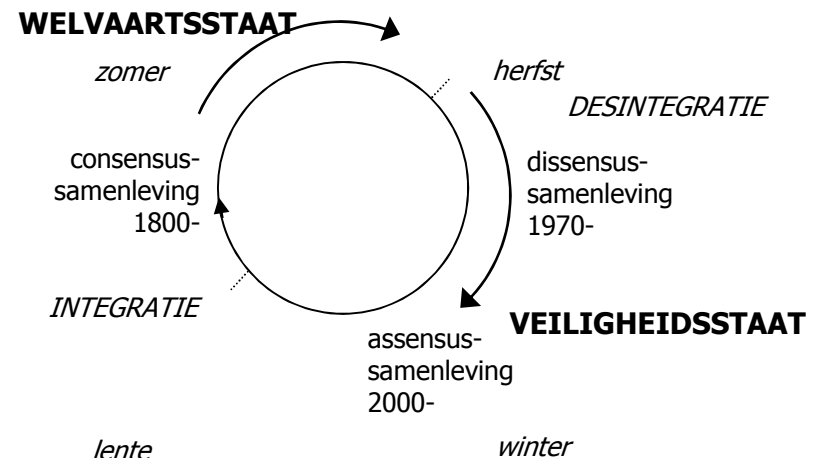
EEN SAMENLEVING IN DESINTEGRATIE

van welvaarts- naar veiligheidssamenleving

* *welvaartssamenleving:*

(streven naar) welvaart als dominant thema:

- . groei en expansie
- . integratie als dynamiek (lente-zomer)
- . hoogtepunt: golden sixties
- . toekomst als verlangen

* *veiligheidssamenleving:*

(streven naar) veiligheid als dominant thema:

- . recessie en inkrimping
- . desintegratie als dynamiek (herfst-winter)
- . crisissen als rode draad
- . toekomst als dreiging

OF: ... NAAR EEN VEILIGHEIDSSAMENLEVING (I)

VEILIGHEID:

- Ontstaan van de risicosamenleving (U. Beck), het preventie- en veiligheidsdiscours in de politiek, de media, de publieke opinie;
- Veiligheidsobsessie, met criminaliteit in de (semi-)publieke sfeer als focus;
- 'Existential Insecurity' (Z. Bauman) - 'Ontological Insecurity' (A. Giddens);

EN: ... NAAR EEN BEMIDDELINGSSAMENLEVING (II)

INTOLERANTIE EN CONFLICTEN:

- van macro-conflicten naar een opeenstapeling van micro-conflicten
- onderhandeling op alle maatschappelijke domeinen
- opkomst van bemiddeling: dader-slachtoffer, familie, milieu, arbeid, intercultureel, school, internationaal, buurt, etc.

OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

herfst/winter der moderniteit (I)

** JONGEREN ALS "ZONDEBOKKEN" VAN DE MAATSCHAPPELIJKE ONZEKERHEID (EXISTENTIAL INSECURITY)*

- . 'delinquentie' in de publieke ruimte als makkelijk doelwit
- . overlast en tolerantie (0-tolerantie = 100% overlast)
- . weinig ontsnappingsmogelijkheid

OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

herfst/winter der moderniteit (II)

* *NIEUWE KWETSBAARHEID:*

- . de oude vormen kwetsbaarheid gaan verder:
bv. kansarmoede, maatschappelijke kwetsbaarheid
- . sociale stratificatie wordt herverkaveld:
bv. opvoeding volgens de agenda, jongeren aan hun lot overgelaten in een verarmende weelde; ongelijke verdeling van risico's ('risk society'),
- . problemen in 'goede' gezinnen
- . nieuwe kwetsbaarheid is steeds minder 'klasse-gebonden'

OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

herfst/winter der moderniteit (III)

- . de burger evolueert van moreel *object* (doen wat men ons oplegt) naar moreel *subject* (mens bepaalt zelf zijn 'goed en kwaad')
- . subjectieve *ervaringsethiek* is bepalend en niet meer de normatieve kaders
- . drugproblematiek:
 - . *laagdrempelige toegang, brede verspreiding en alombekendheid*
 - . *breed spectrum: van cola, pepdrankjes tot alcohol, drugs*
 - . *prikkels komen overal voor en worden verbonden met kicks, flashes*
- . wat mag? wat mag niet? waarom?
 - . *klassieke afkeuring werkt niet*
 - . *het ideaal van "het zorgeloze leven" en druggebruik bij idolen*
 - . *fysische beschadiging, risicogedrag (harm reduction)*
 - . *existentiële stuurlaasheid: existentiële schade door druggebruik*

1. INLEIDING

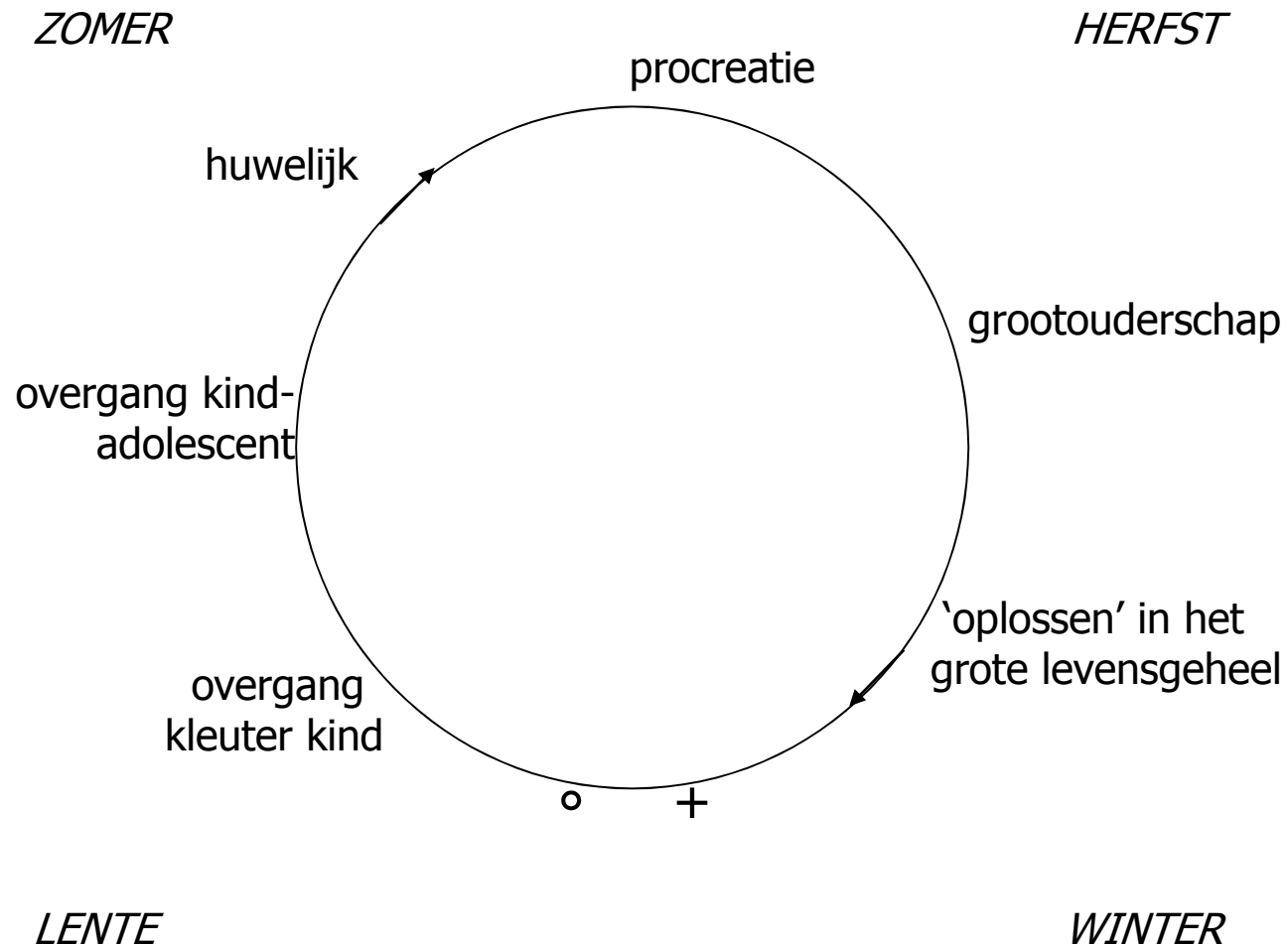
2. JONGEREN ZIJN KWETSBAAR

3. OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

4. JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

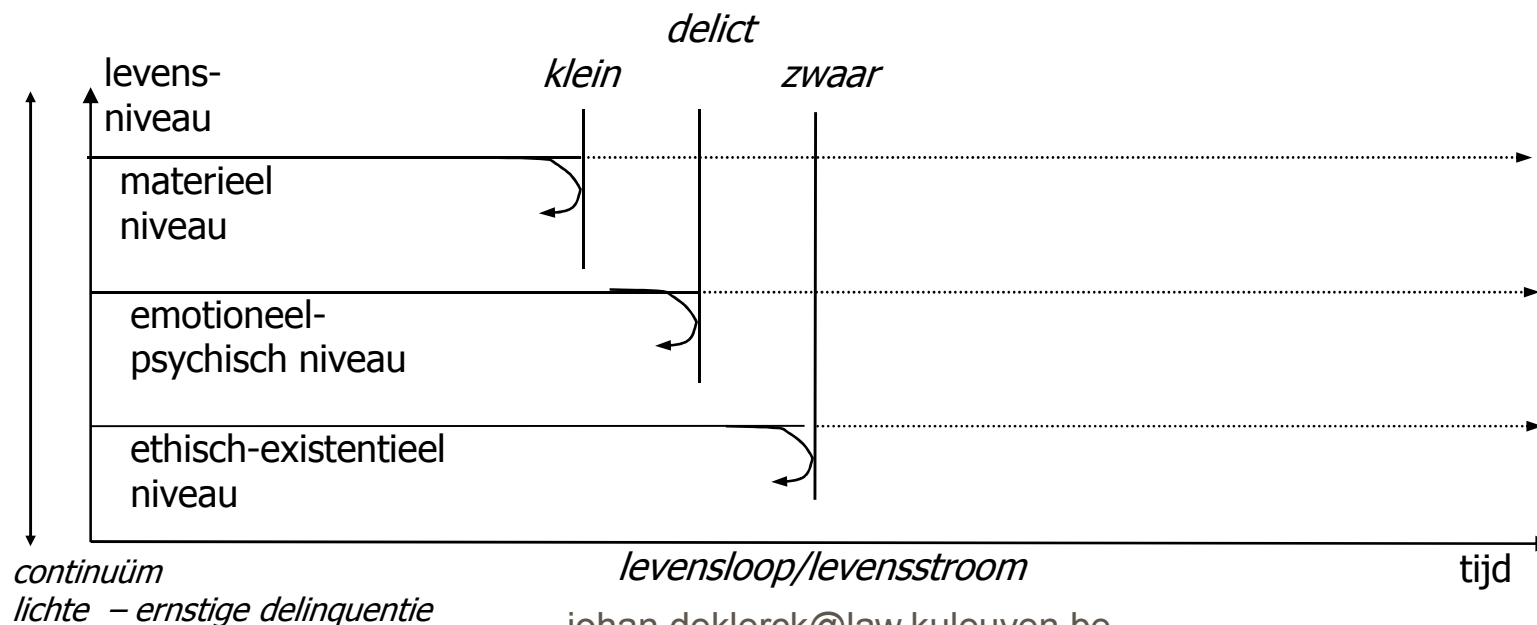
5. BESLUIT

DE CYCLUS VAN HET LEVEN

De-linq-uentie en de levensstroom

- *delinquentie als materieel, emotioneel, existentieel desintegratieproces*
- *een stop in de levensstroom -> VRIJHEIDSVERLIES*
- *existentiële volwassenheid*

DE LEVENsstROOM, dader- en slachtofferschap

VERLIES VAN DE VRIJHEID:

- . *"gijzeling", mentale gevangenisneming*
- . *vrijheid als een van de hoogste menselijke goederen*

UITING:

- . *dialectiek tussen dader en slachtofferschap*
- . *pijn die niet verteert, composteert blijft woekeren*
- . *dit kan bewust en/of onbewust gebeuren*
- . *leidt tot destructief recht*
- . *puberteit en adolescentie: de jongere wordt "rechter"*

Slachtofferschap, leed

DESTRUCTIEF RECHT (I. Boszormenyi-Nagy) (1)

- * begrip uit de familiale therapie (I. Boszormenyi-Nagy)
- * relatie en loyaliteit tussen ouders en kinderen centraal
- * existentieel recht op liefde, warmte, geborgenheid,...
- * niet vervuld? -> destructief recht
- * doel: de nul-rekening maken van een pijnlijk verleden
- * destructief recht richt zich op ouders, significante derden
- * kan zich uitbreiden: "die onderwijzer" -> "de school"

Slachtofferschap, leed

DESTRUCTIEF RECHT (verder uitgewerkt) (2)

* is een *normaal* basismechanisme in de menselijke interactie:

. *onvriendelijk -> ik ook*

. *agressief benaderd in het verkeer -> ik ook*

. *te veel werk -> vervreemding bedrijfsgoederen*

. *te duur -> ontsnappen aan betaling*

* van 'subtiel' (bv. onvriendelijk) tot 'totaal' (bv. vechtscheiding)

* een alledaags, permanent en ononderbroken proces

* vormen: keten, opkropping, escalatie (P. Patfoort, 2008)

* doorbreken: pijnverwerking, menselijke ontmoeting

JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

diepere gekwetstheid en auto-/heterodestructie

* *een moeilijk ontwikkelingsproces tussen auto- en heterodestructie:*

- . een existentiële zoektocht: grenzen zoeken, grenzen verkennen
- . autodestructie: druggebruik, anorexie, automutilatie, depressie, zelfmoord(pogingen), zelfhaat en gevoelens van inferioriteit
- . heterodestructie: piek van delinquentiegeweld & agressie, pesten, conflicten, vandalisme,...

* *twee grote sporen:*

- . tijdelijk probleemgedrag: als men zijn plek vindt (>80%): *youth on the street*
- . persisterend probleemgedrag: 'slachtoffer'-jeugd (<15%): *youth of the street*

* *een probleemjongere is steeds een jongere in de problemen:*

- . slachtoffers worden daders
- . slachtoffers worden slachtoffers (repetitieve victimisatie)

JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

drugproblematiek

* *druggebruik:*

- . is vaak existentieel noodzakelijk voor 'overleven'
- . verdooft problemen van existentiële orde
- . permanente pijnstiller, vluchtweg, er niet (meer) willen zijn
- . zelfdestructie en negatief zelfbeeld
- . helpt tegen minderwaardigheid, subassertiviteit

* *antwoord:*

- . is meestal erg moeilijk
- . druggebruik als 'symptoom' en niet (enkel) als 'oorzaak' van problemen
- . aanpak en preventie van druggebruik kan als men de existentiële gekwetstheid meeneemt
- . langdurige begeleiding, therapie,... op alle terreinen

1. INLEIDING

2. JONGEREN ZIJN KWETSBAAR

3. OPGROEIEN IN EEN POSTMODERNE TIJD

4. JONGEREN EN DIEPERE GEKWETSTHEID

5. BESLUIT

BESLUIT

- ⌘ gebruiker en gebruiker is 'veelvoud'

- ⌘ drie maal kwetsbaar:
 - . *adolescentie -> "eens proberen, waarom niet?"*
 - . *maatschappelijke ontwrichting -> "kijk eens hoeveel... en wat 'n boost"*
 - . *diepere gekwetstheid -> "dan kan ik vergeten, dan een beetje rust"*

- ⌘ kwetsbaarheid in veelvoud -> aanpak in veelvoud:
 - . *niveau 1: corrigeren, overleg, ontmoediging: cognitief is veel mogelijk*
 - . *niveau 2: grenzen aan productie, toegankelijkheid, beeldvorming*
 - . *niveau 3: de diepere gekwetstheid dient meegenomen te worden*